

## A patkány dala

(Örkény István: Gondolatok a pincében)

Csúfoltak már mindennek,  
Büdös, mocskos emlősnek,  
Utáltak, szénnel dobáltak,  
vagy rémülten, sikoltva  
szaladtak a szabadba.

Ám minap, mikor egy pincében haladtam,  
leesett egy labda, megijedtem, maradtam.  
Tudtam, emberek jönnek érte, így már előre féltem,  
azonban a továbbiakat álmomban sem reméltem.  
A házmesterék féllábú lánya szökdécselt le a grádicson,  
a labdát kereste, moccantam, én barom.  
Meglátott, s kérdezte: „Cicus! Hát te hogy kerülsz ide, kiscicám?”  
Amitől nekem leesett a pofám.

Ilyet én még nem hallottam.  
Ronda vagyok, bevallottan.  
Más lenne a létem,  
ha cicaként éltem  
volna, vagy mondjuk  
a házmesterék féllábú lányaként  
nekem kellett vón elmennem labdákért.  
De ez már oly hihetetlennek tetszett,  
hogy az egész pince rezgett  
röhögésemtől.

Miután kikacagtam magam,  
elindultam új vizek felé,  
s ábrándoztam  
új Lété'.

CO 75-14

**(Örkény István: Az autóvezető)**

**Jó napot!**

**Jó napot.**

**Kérek egy hírlapot!**

**Hírlapot?**

**Hírlapot.**

**Elfogyott.**

**Elfogyott? Akkor láthatnám a tegnapot?**

**Az is elfogyott. De adhatok holnapot!**

**Moziműsor-hordozót?**

**Az mindbe belefoglaltatott.**

~

**Holnapi lapba beletekintve Pereszlényi József anyagmozgató,**

**Megtalálta az Egy szösz szerelmei-t, ó**

**Fél hatkor adják, még van kis idő, irány a Stáció**

**Utcai Kék Barlang kinó.**

**Továbblapozva az újságot, dacára**

**Anyagmozgató mivoltára,**

**Reátalált a napi hírek közt magára.**

**S a halálra.**

**Ott állt nyomdabetűkre vetve,**

**Miként verte**

**Halálra magát**

**Pereszlényi József anyagmozgató...**

**Teherautó,**

**Fél hat, ó**

**Kék Barlang kinó,**

**Utca Stáció.**

**Hümmög derék Józsefünk,  
„Hogy mik vannak, meglepők.”  
Karjára pillant: „Fél hat lesz az óra!”  
Reálép a gázpedálra.**



**Budapesti Hírek, napi hírek-rovat  
(Érdekességeket közlő, ezért olvassuk sokat!):  
„Pereszlényi József anyagmozgató,  
Este fél hatkor,  
Teherautó,  
Karambol,  
Kék Barlang kinó,  
Utca Stáció.”**

*(Halkan, blues-osan énekelve)*

### **Önarckép**

Kissé homályos folt a tükörben,  
Kissé megkésett bevallás a szememben.

Voltam sokszor rabja bajomnak,  
Futó szoknyák után kapodtam  
Fejt vesztve, keresve az Egyet.

Fiatalságom így múlt el,  
Sose jött, aki kell,  
Míg végül találtalak Téged.

Fényt hordó Prométheusz lettél bennem,  
Örültem, ha csak Veled lehettem,  
Talán itt volt a baj.

(Látod, vallomásom még mindig meg-megakad  
ily hosszú idő multán –  
élteemből még mindig el nem múltál.)

Nézd el, kérlek, hogy kóboroltam sokat,  
Keresve valamit, másokat,  
Kik fontosak nekem,  
Míg Te nem voltál velem.  
Bolyongtam örök zsidóként tengereken.

Most homályos tükörképem mögött a vad Természet ragyog:  
Szamár voltam, s az is vagyok.

—

Beszélgettem Magammal.  
Én szapultam magam,  
Szidtam önnön buta  
Vétkeimet, s lehordtam  
Magam a sárga zöldig.

Én csak hallgatom  
Magam, csak sírok  
Csendesesen, és közben  
Rájövök lassan:  
Igazam van.

## Pálesz

Hosszú ideje tervezték. Már nagyon sok ideje.

Először csak az ötlet körvonalazódott bennük. Illetve csak az elhatározás. Ott gomolygott bensőjükben, mint egy régi dohányos tüdejében az öreg füst. Onnan sejdült ki, kúszott a felszínre, hosszú órák során, hogy egy ködös napon, október végén, a szolnoki Tisza-ligetben annál elementárisabb erővel alkosson képet, öltön alakot.

Igen, eljött az idő, hogy valami mást, valami jobbat, erősebbet próbáljanak ki.

„Vegyünk törkölypálinkát!” – bukott valamelyikükből a világra. A többiek némán bólintottak. Egyszerre. Mint akiket egy vékony, szemmel nem látható fonál köt össze. Mint a régi harcosokat, akik ugyan több felől jöttek, utálják egymást, de a közös ellen ellenében képesek túllépni személyes sérelmeiken. Idővel pedig rájönnek, hogy barátok lettek. Ők is ilyenekké váltak.

Öten voltak. Négyen még a gimnázium padjait koptatták utolsó évesként, az ötödik pedig még a hamis ifjúság utolsó mentsvárában próbált életben maradni. A többiek hallgatólagosan, de kissé vezérüknek tekintették, egy, aki közülük jött, de hamarabb tudta a nagy titkokat, életkora folytán. Elfogadták őt, mivel ő is hasonlókat állt ki már akkor, mikor ők még csak ismerkedtek a serdülőkor elejével.

A bevásárlóközpontban már célirányosan mozogtak. Nem törődtek a vásárlókkal, hihetetlen sebességgel kerülgették az idős néniket, akciós standokat, borkóstolót kínáló hostess-eket. Na jó, ott egy pillanatra leálltak, hogy mustra alá vessék a hegyek nedűit, de a sürgető cél, mely kaparta őket belsőjükből, nem hagyta nyugodni a csapatot. Minél gyorsabban, gyorsabban a Célért! „A Szent Célért.” – ahogy valamelyikük somolyogva megjegyezte a kutyatápok sorában. A helyzet fonáksága ellenére sem nevettek föl. Tudták, ezek a pillanatok rendkívüliek. Itt most nem a kannás borok kínálta olcsó örömökről van szó, itt most véresen komoly élvezeteknek lesznek kitéve. És megérkeztek.

Áhítattal arcukon, csöndben álltak a pult előtt. A törköly pedig ott mosolygott előttük a sorban. Cinkos kacsintással tudatta velük, várta már őket régen. Némán, egyszerre nyúltak érte, aki pedig fölragyogott Szent Grál-szerűen. Egy emberként tették a kosárba.

”No de, kell valami, amivel megágyazunk neki előtte!” – vetette föl egyikük. Hamar kerültek egyet: bevezetőnek egy kis Staropramen Cerný, majd egy testes Bikavér (egri, mi más!), a 1999-es évjáratból. Persze, mindenképp kettőt, illetve a Bikavérből hármat. Fejenként. Hosszúnak ígérkezett ugyanis az este. Hosszúnak és hidegnek. És kissé félelmetesnek. Ugyanis négyüknek még ott voltak az osztálytársaik. A lányok.

Este fél tíz fele már kezdtek jól lenni. Nem voltak már szomjasak, ahogy a ma divatos megfogalmazás mondja.

A két barna sör már régen bennük melegedett, a Bikavérek közül mindegyikük a harmadik nyakát próbálta kibontani. Lázasan izgalommal ittak. Ittak, mint a szomjas légiós két hét sivatagi könnyített menet után. Csillogott a szemükben a vágy, lopva-lopva egymásra sandítottak: ki fog először kidőlni, hogy nekik nagyobb rész jusson az isteni nedűből, még ha az csak pár csöppel többet is jelent. A törköly ott állt a lépcsőn, melyen helyet foglaltak szállásuk előtt, mosolygott rájuk delejezőn, hívta, csalogatta a ráhangolódottakat. Fej-fej mellett haladtak, a Bikavérek ütemesen száguldottak eleve elrendeltetett helyükre, a torkokba, majd onnan a gyomorba, hogy aztán bevégezzék örök küldetésüket a májban. Hangos, elégedett sóhaj szállt föl ajkukból, mikor végeztek, bár ez csak félig szólt a vörös nedűnek, sokkal inkább a végletekig fokozott izgalom volt az, ami az elégedettséget generálta. Megbirkóztak a feladattal, egyszerre, bajtársiasan. Most már csak a szent cél volt hátra. Kissé ingó, de határozott mozdulattal keltek föl a helyükről, a piederasztalra emelt törköly felé léptek...

... Ám ekkor a szállás felől, a félhomályos folyosóról izgatott viháncolással kitortek a lányok. Buliba készültek. A törköly, minden italok essenciája pedig útjukban állt.

Az öt fiú összenézett Szent Gráljuk csillogó roncsai fölött. Megszűnt körülöttük minden. A valóság fénysebességgel távolodott tőlük. Másodpercek alatt váltak szipogó kisfiúkból erős, a csapásokat elviselni képes férfiakká. Összenéztek, bólintottak. Egyszerre. Bementek szobájukba, és csöndben előhúzták az ágy alól az ötliteres kannás bort. Mintha megérezték volna előre.

## Delta

A zsúfolt kocsmában félhomály terjeng. Tajtékos füst barnítja a falakat. A gazdátlan poharak okozta fénytörésből egy népesebb csoport bontakozik ki.

Öten voltak. Egy székesfehérvári kiugrott cisztercita, egy szekszárdi közgázos, egy az Alföld legmélyebb pontjáról származó „gyüttment”, egy pesti matróz és egy nemesgulácsi diszkós.

Nagy volt köztük az egyetértés és az elhatározás. Ittak. A Delta-alkoholisták oszlopos törzsgárdája<sup>1</sup>. Messziről jöttek, sokfelől. Nem volt bennük semmi közös, csak egy: az alkohol szeretete. Meg az, hogy csoporttársak voltak a campuson. Összetartottak, szavak nélkül is értették egymást az élt eme árnyoldalán. Soraik közé nem férközhetett idegen. Pláne nő.

Kölcsönös segítséget nyújtottak egymásnak lelki és testi téren. Egymást támogatták haza egy-egy jól sikerült este után, ugyanis.

A mai gyűlésük azonban más volt a megszokott hímsoviniszta- és politikai célozgatásokkal teli estéjük helyett. Áruló férközött soraikba, de nem tudták, ki az. Gyanúsan méregették a másikat vadszólóvel telt poharaik fölött.

- Hol voltál tegnap este? – idióta vigyorral az arcán a „gyüttment” kérdezett a matróztól.

- Semmi közöd hozzá.

- Ne felejtsd el, hogy ő a csapatunk szellemi atyja és élharcosa! – vágott közbe a diszkós, miközben hálás tekintetet vetett a vezérre. A Ferencesek utcáján szedte össze egy padról a „gyüttment”, még az előző évben. Azóta is ezt emlegeti neki, mire a vezér csak fáradt legyintéssel szokott válaszolni.

- Úgy vélem, semmilyen világi hatalom nem engedi meg ezt neked, kedves barátom – fordult a cisztercita a diszkós felé -, hogy ilyen nagy volumenű eszmefuttatást nyomorult kis közbevakkantásoddal zavarj meg.

- Jól van, jól, csak úgy éreztem...- kezdett kényeskedni a diszkós, de a figyelő szempárok hiánya miatt gyorsan elhallgatott.

- Nőztem. – így a matróz. Vészes tekintetet vetett föl pohara fenekéből. – És?

- Ha szabadna egy szerény közbevetést, te mit gondoltál vezérem, matematikailag mennyi az esélye annak, hogy az egyetem végéig nem csajozunk be?

- Nulla. Ha nem vigyáztok. Épp ezért hívtam össze mára a konklávé. Tartozom egy vallomással.

---

<sup>1</sup> Delta-alkoholista: olyan személy, kinek napi szinten tartás szükséges, különben szervezete testi tüneteket produkál az alkohol hiánya miatt.

Nehéz lett a levegő körülöttük egyszerre. A diszkós, a matróz, a cisztercita és a közgázos meglepetten nézett össze, majd vezérükre. Aljas kúszóbabként fonta körbe őket a gyanú és a létbizonytalanság hirtelen támadt pipafüstje. Hőn tisztelt vezérük azonban nem sietette a pillanatot. Drámais múltjából tudta, a csönd csak fokozza a hatást. Lassan leemelte szemeit a falon ábrázolt biliárdozó buldogról és társáról, az abrakoló söröslőről, társaira mosolygott kunfajta farkasvigyorával, majd monológjába kezdett.

- A séma az volt – kezdte fáradt hangon -, mikor e díszes kompániát megalapítottam, hogy legyen egy társaságom, ahol csak magunk vagyunk. Semmi zavaró tényező. Mint a görögök, kik a férfibarátságot többre becsülték, mint a nő szerelmét. Én hatalmasat csalódtam egy lányban. Tudjátok, kiről van szó. Ekkor adtam magam végleg Dionüszosz tiszteletére. Alkoholista lettem, na. – Fordult a diszkós mit sem értő ábrázata felé. - De, mint a mondás tartja, ökör iszik magában. Ennek elkerülésére kellettetek ti, hasonló lelkiállapotú barátaim. Csakhogy, egy kis bibi csúszott be. Egy hete összefutottam Vele egy koncerten. Nem voltunk már éppen szomjasak, így hát leálltam beszélgetni. Pedig megesküdtem anno, hogy sosem fogok Vele szóba állni. Szó szót követett, míg egyszerre az egyik mondatfoszlány bennragadt a számban. Ő pedig nem volt rest, és kihalásztá onnan. Nem cáfolok. Összejöttünk. Tehát én így, mint a legfőbb Hatóság, elrendelem a Delták megszüntét, és újjáalakulását egyben.

Az ivócimborák döbbenten meredtek egymásra egy pillanatig. Aztán azt érezték, valami végbemege bennük. Nem, nem a szóda volt sok a fröccsben. Megkönnyebbültek. Titkon mindnek volt kedvese, csak féltek bevallani ezt a mesternek. Ha élénk vita alakult ki a témában, a nőkérdést ilyenkor a mester mindig határozott „az összes nő kurva!” felkiáltással zárta rövidre.

Hatalmas örömrivalgás közepette vállukra kapták hát, s körülhordozták a kricsmiben, mint ahogy a véres rongyot az országban szokás volt. A „gyüttment” csendes somollyal tűrte az ovációt, majd helyrekerülése és a következő kör megérkezése után szólásra emelkedett.

- Nna, kedves Delták, mire igyunk?

**VÉGE**